



ΤΡΕΙΣ ΚΥΠΡΙΟΙ ΝΑ·Ι·Φ

978-11
.3

1978

ΤΡΕΙΣ ΚΥΠΡΙΟΙ ΝΑ·Ι·Φ

ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΟΥΤΖΟΥ

ΑΘΗΝΑ 1978



Ἐξώφυλλο: Ὁ ζωγράφος Μ. Κκάσιαλος στό ἐργαστήριό του

Ἐκδοση: Ἐθνική Πινακοθήκη

Ἐπιμέλεια: Ἐθνική Πινακοθήκη

Φωτοστοιχειοθεσία - Ἐκτύπωση: Ἀθηναϊκό Κέντρο Ἐκδόσεων Α.Ε.

Ἀθήνα, Ὀκτώβριος 1978



1900 - 1978

Ἡ Ἐθνική Πινακοθήκη καί Μουσείο Ἀλεξάνδρου Σούτζου παρουσιάζει Τρεῖς Λαϊκοὺς Κύπριους Καλλιτέχνες σέ μιά Ἐκθεση μέ καθαρά λαϊκά χαρακτηριστικά στή ζωγραφική καί στή γλυπτική.

Ὅταν στό τέλος τοῦ περασμένου αἰώνα ἡ ζωγραφική τοῦ Γάλλου Henri Rousseau — γνωστοῦ ὡς τελωνειακοῦ Ρουσσώ — ξεπερνοῦσε τά σύνορα τῆς πατρίδας του καί μεταφυτευόταν, μέ τό χαρακτηρισμό ζωγραφική ναΐφ, στίς χώρες τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καί κυρίως στήν Ἑλβετία καί Γερμανία, τότε στήν Ἑλλάδα ὑπῆρχε μιά πολύχρονη παράδοση τήν ὁποία ἔφερνε μαζί του στίς πόλεις καί στά χωριά πού ἐπισκεπτόταν ὁ ζωγράφος Θεόφιλος. Ἔτσι, ἐνώ στή Δυτική Εὐρώπη παρουσιαζόταν μιά ζωγραφική ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι στίς ἐλεύθερες ὥρες τους προσπαθοῦσαν, μέ τά λίγα στοιχεῖα τῆς τέχνης τους, νά ἐκφράσω ὅ,τι ἔβλεπαν σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τοῦ ρομαντισμοῦ καί τοῦ ρεαλισμοῦ, στόν τόπο μας ἐπικρατοῦσε ὁ Θεόφιλος, ὁ ὁποῖος ζωγράφιζε τό ὄνειρικό του παραμῦθι, τήν ἑλληνική μυθολογία καί ἱστορία καί τή δημοτική μας ποίηση προσπαθώντας νά μεταφέρει ὅλα ὅσα ἔβλεπε καί ἔνιωθε μέ τή δισοδιάστατη λαϊκή ζωγραφική του.

Σήμερα, σέ μιά ἐποχή βαρυμένη ἀπό ἀγῶνες καί ἀγχη, μίση καί ἐπίπονα προβλήματα, ἡ λαϊκή ζωγραφική τῶν ἀνθρώπων, πού ἔχουν κρατήσει τήν ἀθωότητα τῆς ψυχῆς καί τήν ἀμεσότητα τῆς συγκίνησης ἀκόμα καί γιά τίς πιό μικρές καί ἀσήμαντες ἐκφράσεις τῆς ζωῆς, ἀποτελεῖ μιά πηγὴ χαρᾶς καί ἐλπίδας γιά τή διατήρηση μιᾶς κάποιας ἀνθρώπινης εὐαισθησίας καί λεπτότητας.

Ἡ γνωριμία μέ τή ζωγραφική αὐτή πού διακρίνεται ἀπό τήν φυσικότητα, τόν αὐθορμητισμό καί τήν ἐλευθερία τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν πού δέν ἔχουν καμία σχέση μέ τήν κριτική καί ἐπαναστατική τέχνη ἀλλά παρουσιάζουν ἕνα κόσμο τέλειο πού χαρακτηρίζεται ἀπό ἀγάπη πρὸς τήν εἰδυλλιακή ἀτμόσφαιρα καί τή λεπτομέρεια, ὁδηγεῖ ἀπό τήν γκρίζα καθημερινότητα πρὸς ἕναν κόσμο ὁμορφότερο καί εἰρηνικό καί ἔξω ἀπό τοὺς ἐξαναγκασμούς τῆς πραγματικότητας. Ἡ τέχνη αὐτή πού χαίρεται γιά τήν κάθε λεπτομέρεια,

για τό κάθε φύλλο καί κάθε κεραμίδι, μιλά μέ οδηγό μόνο τήν αίσθηση, χωρίς νά ξέρει καί νά ενδιαφέρεται για τίς τεχνοϊστορικές κατατάξεις καί τίς ποικίλες καλλιτεχνικές τάσεις. Ή άπλοϊκότητα καί τό άβίαστο τής έκφρασης ένώνουν όλους τούς λαϊκούς ζωγράφους πού χωρίς προπαίδειες μπορούν νά αισθάνονται χαρά καί έκπληξη για τά γεγονότα τής ζωής δίνοντας σ' αυτά μορφή καί έκφραση.

Οί Τρεις Κύπριοι Καλλιτέχνες πού έκτίθενται αποδεικνύουν ότι παντού ή ανάγκη αυτή είναι ή ίδια, υπάρχουν όμως διαφορετικές μορφοποιήσεις ανάλογα μέ τήν τοπική παράδοση καί τήν προσωπική αντίληψη. Κοινό χαρακτηριστικό τους είναι ή έλλειψη ανατομίας καί προοπτικής έφόσον ή άπλότητα υπαγορεύει βιώματα πού δέν επηρεάζονται από έπιστημονικές καί τεχνικές κατακτήσεις στη ζωγραφική. Παρουσιάζουν τήν άδολη αντίληψη ένός ελεύθερου καί ήλιοκαμμένου νησιώτη, πού χαίρεται για τό χρώμα πού φλογίζει κάτω από τόν λαμπερό ήλιο, για τά πλουμιστά φορέματα, για τό κάθε στάχυ χωριστά, για τό κάθε ψωμί πού ζυμώνεται, για τόν αυτοσχέδιο χορό, για τήν μεγάλη σοδειά καί πραμάτεια.

Τά έργα του Κκάσιαλου, του Γεροκώστα καί του Άργυρου διηγούνται τά γεγονότα μέ αγάπη καί έξελικτικές αναφορές μέσα σέ ένα περιβάλλον πού δέν είναι φύση παρά χαρά από χρώμα ή ξύλο μέσα από τά όποια προβάλλει τό γεγονός μέ τούς συγκρατημένους καί στοχαστικούς ανθρώπους. Τό μάτι άπασχολείται από τό κάθε τι χωρίς καμιά γενίκευση καί άφαιρετική παράλειψη. Γιατί γι' αυτό άξία έχει τό κάθε τουβλο του τοίχου του σπιτιού του, τό κάθε σπυρί τής σοδειάς, ή κάθε πλουμιστή ποδιά τής λεβεντονιάς Κυπρίας. Είναι ένα πανηγύρι του ματιού, μαζί καί κάθε στοχασμός γιαυτό πού ζει καί υπάρχει.

Δημήτριος Παπαστάμος

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ



Μιχαήλ Χρ. Κκάσιαλος

Γεννήθηκε στο χωριό "Ασσια τό 1885 καί πέθανε στις 30 Αύγουστου 1974, ύστερα από τά βαριά τραύματα τά όποία δέχτηκε από τούς Τούρκους στή διάρκεια τής δεύτερης φάσης τής τουρκικής εισβολής.

Ήταν γεωργός καί παπουτσής. Παράλληλα κατασκεύαζε αντίγραφα αρχαίων έργων τέχνης τά όποία πωλούσε κυρίως σέ τουρίστες. Ήρχισε νά ζωγραφίζει σέ ηλικία 75 χρονών έπειτα από προτροπή καί ενθάρρυνση του ζωγράφου 'Αδαμάντιου Διαμαντή.

Παρουσίασε τό έργο του σέ πολλές άτομικές έκθέσεις στήν Κύπρο καί στό Λονδίνο (Ίνστιτούτο Κοινοπολιτείας) όπου έγινε δεκτό μέ μεγάλο ένθουσιασμό. Τό Δεκέμβριο του 1974 βραβεύτηκε από τήν 'Ακαδημία 'Αθηνών. Πήρε μέρος στις παρακάτω όμαδικές έκθέσεις:

- 1962 "Έκθεση Κυπρίων Καλλιτεχνών στήν 'Αθήνα.
- 1963 Πανελλήνια Έκθεση.
- 1969 2η Τριεννάλε Ναϊφ Τέχνης Μπρατισλάβας (όπου καί βραβεύτηκε).
- 1974 Διεθνής Έκθεση «'Η τέχνη τών Ναϊφ» στό Μόναχο καί στήν Ζυρίχη.
- 1975 'Ομαδική Έκθεση - δημοπρασία έργων μεγάλων καλλιτεχνών - χάρη τών Κυπρίων προσφύγων, ή όποία όργανώθηκε στό Παρίσι καί αφιερώθηκε στή μνήμη του.
- 1978 Έκθεση Τριών Κυπρίων Ναϊφ Καλλιτεχνών στό Δημοτικό Μουσείο Μονάχου καί στό πλαίσιο τής Κυπριακής Πολιτιστικής Έβδομάδας.

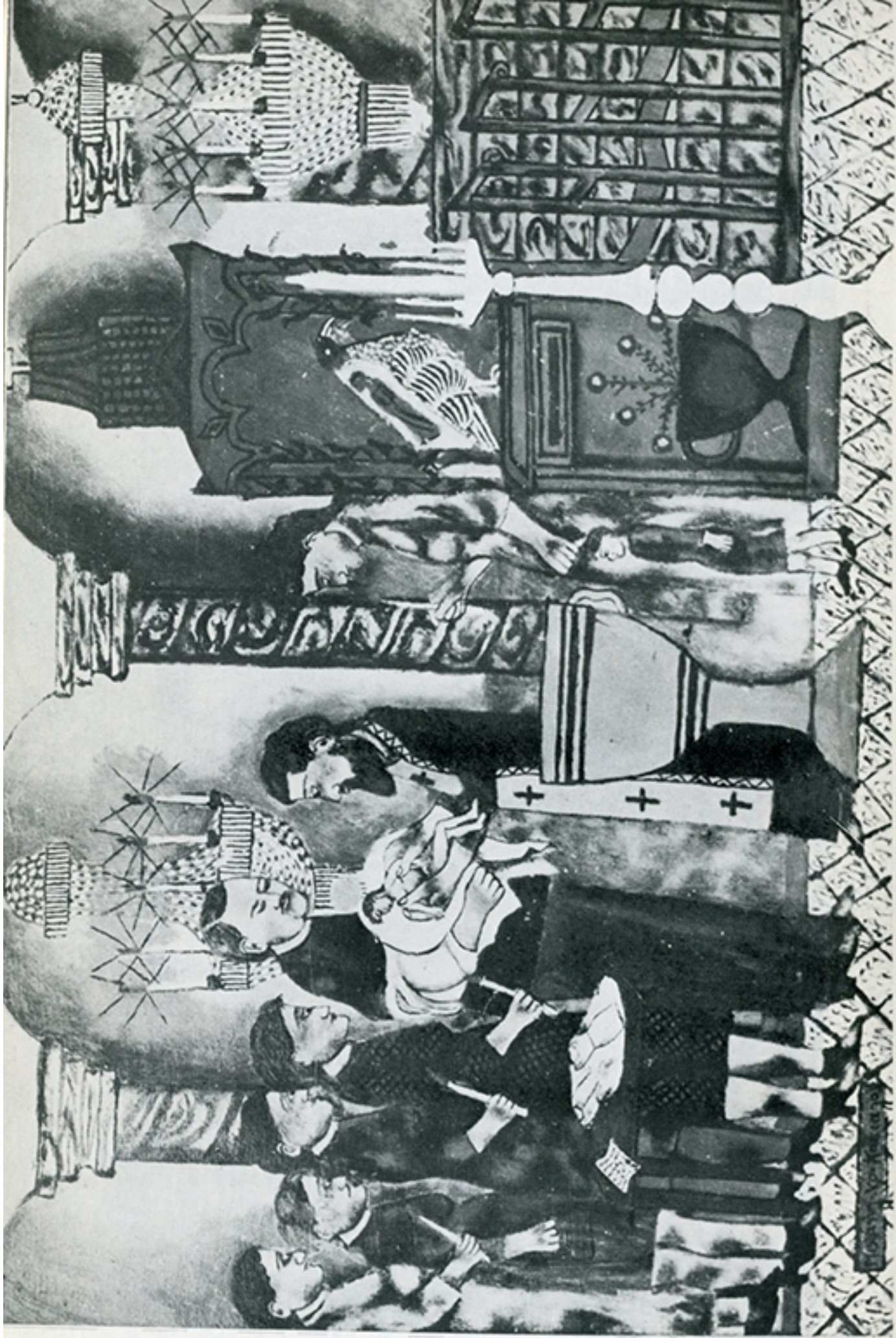


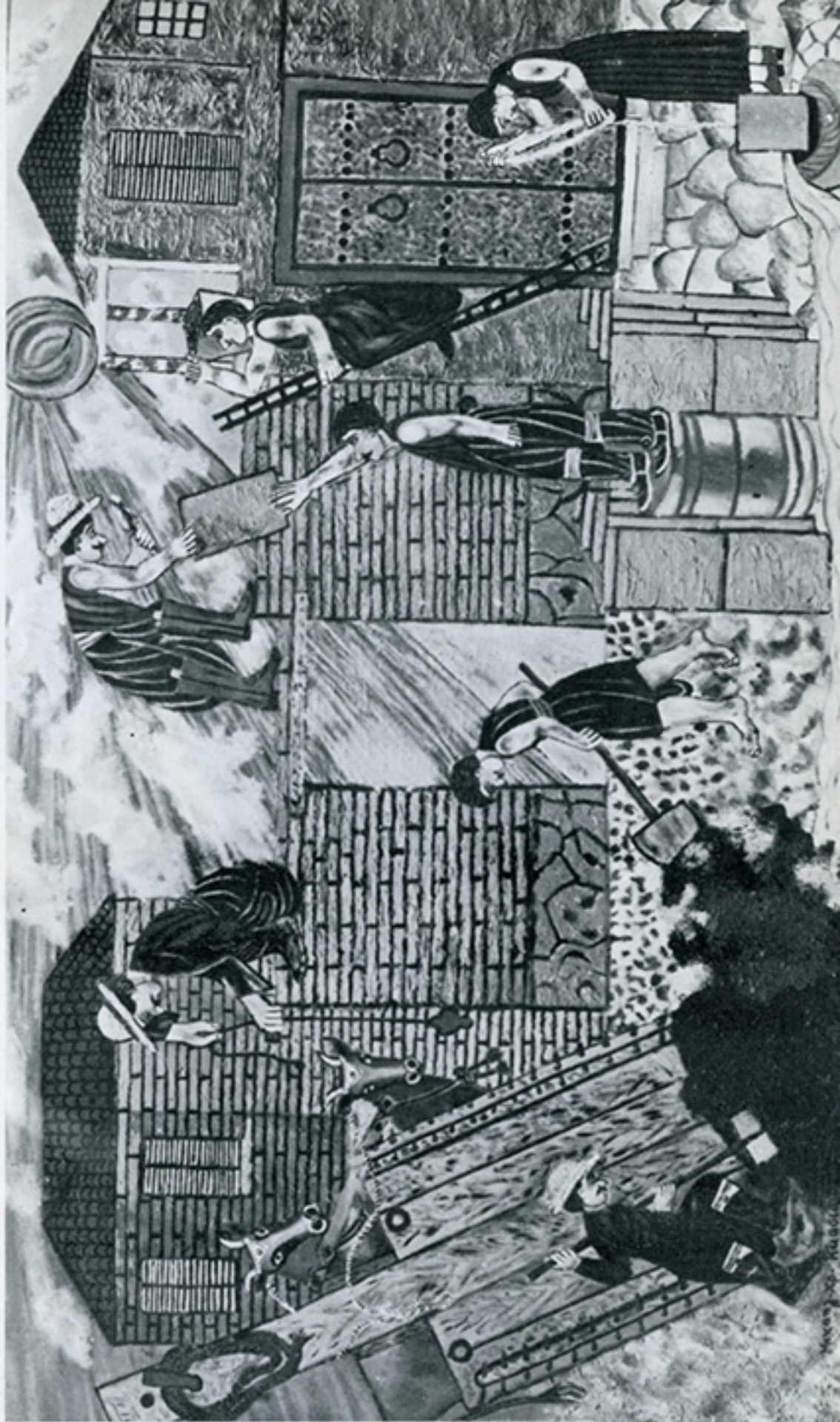
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ Μ. ΚΚΑΣΙΑΛΟΥ

1. 'Ο χορός καί τό ράψιμο τοῦ κρεβατιοῦ.
Συλλογή Ὑπουργείου Παιδείας
2. Μεσημεριάτικο στό θέρος.
Συλλογή Ὑπουργείου Παιδείας
3. Κτίζουν τοῖχο.
Συλλογή Ὑπουργείου Παιδείας
4. Γέρος κλώθει νῆμα.
Συλλογή Ἀ. Διαμαντῆ
5. Τό στόλισμα τῆς νύφης.
Συλλογή Γκλόριας Κασσιανίδου
6. Καλλικώνουν (πεταλώνουν) τό ἄλογο.
Συλλογή Κατίνας Δαυῖδ
7. Κυνηγοί.
Συλλογή Παναγιώτη Χρ. Σέργη
8. Τά βαφτίσια.
Συλλογή Glyn Hughes
9. Κάμνουν πίπτες.
Συλλογή Glyn Hughes
10. Κτίζουν στό χωριό.
Συλλογή Ἡθης Μελεάγρου
11. Ἐρωτόκριτος καί Ἀρετούσα.
Συλλογή Μόνικας Βασιλείου
12. Ἀμυγδαλιά.
Συλλογή Γιώργου Βασιλείου

13. Πῶς γίνεται τό ψωμί.
Συλλογή Γιώργου Βασιλείου
14. Νεκρός ἥρωας.
Συλλογή Χριστόδουλου Παπαχρυσοστόμου
15. Ἡ γέννηση τοῦ παιδιοῦ.
Συλλογή Πεύκιου Γεωργιάδη
16. Σβήνουν τή φωτιά.
Συλλογή Πεύκιου Γεωργιάδη
17. Ὁ χορός τῆς τατσιαῶς
Συλλογή Ἀνδρέα Χριστοφίδη
18. Τό θκιάσμο (διάσιμο).
Συλλογή Γιώργου Τορναρίτη
19. Τό σιτάρι καί τό κάμωμα τοῦ ψωμιοῦ.
Συλλογή Ἄρη Παναγιωτόπουλου
20. Ἡ δεκατία.
Συλλογή Γιώργου Τορναρίτη
21. Τό παλιό μου σπίτι
Συλλογή Γιώργου Τορναρίτη
22. Γλέντι.
Συλλογή Γιώργου Τορναρίτη
23. Ἀνάβουν τσιγάρο.
Συλλογή Γιώργου Τορναρίτη
24. Μάσκες τῆς Σήκωσης.
Συλλογή Γιώργου Τορναρίτη
25. Μπέλλα-Πάις.
Συλλογή Γιώργου Τορναρίτη









Κώστας Ἀργυροῦ

Γεννήθηκε στό χωριό Μαζωτός τό 1917. Είναι γεωργός, οδηγός, μιλωνάς, ἰδιοκτήτης ἐλαιοτριβείου καί πλυντηρίου σκύρων. Ἄρχισε νά ἀσχολεῖται μέ τή γλυπτική πρὶν ἀπό λίγα χρόνια, ἀμέσως μετά τήν ἐπίσκεψη — γιά πρώτη φορά στή ζωή του — στό Ἀρχαιολογικό Μουσείο.

Παρουσίασε τό ἔργο του σέ τρεῖς ἀτομικές ἐκθέσεις στήν Κύπρο καί στό Δημοτικό Μουσείο Μονάχου (Ἔκθεση Τριῶν Κυπρίων Ναῖφ Καλλιτεχνῶν) στό πλαίσιο τῆς Κυπριακῆς Πολιτιστικῆς Ἑβδομάδας.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ Κ. ΑΡΓΥΡΟΥ

Ξύλο

1. Κορίτσι πού κάνει έργόχειρο.
- 2 " Άνδρας πού κτυπά τήν καμπάνα.
3. Οί χορευτές.
4. Γυναίκα πού κλώθει.
5. " Άνδρας μέ τό γαϊδούρι του.

Πέτρα

6. 'Ο βοσκός.
7. Κότα.
8. Σκύλος.
9. Τό παιδί μέ τό δοχείο.
10. Κορίτσι πού προσφέρει καφέ.
11. Τό παιδί μέ τό σταφύλι.
12. " Άνδρας μέ τό τσακμάκι.
13. Μάνα καί παιδί.









Δημητράκης Γεροκώστας

Γεννήθηκε στο Μπέλλα - Πάις τό 1934, απ' όπου τόν ξερίζωσε ή τουρκική εισβολή. Είναι δάσκαλος από τό 1955. Άρχισε νά ασχολείται μέ τήν άγγειοπλαστική μετά από μιά επίσκεψή του στό Άρχαιολογικό Μουσείο όπου θαύμασε τά πηλίνα τελετουργικά άγγεία. Είναι αὐτοδίδακτος.

Παρουσίασε τό ἔργο του σέ ατομικές καί ομαδικές ἐκθέσεις στήν Κύπρο. Πῆρε ἐπίσης μέρος στίς παρακάτω ομαδικές ἐκθέσεις στό ἐξωτερικό.

- 1974 "Εκθεση Κυπρίων Καλλιτεχνῶν στό Άμβούργο
- 1977 ΙΖ' Πανελλήνια "Εκθεση Κεραμικής Άμαρουσίου
- 1978 "Εκθεση Τριῶν Κυπρίων Ναϊφ Καλλιτεχνῶν στό Δημοτικό Μουσείο Μονάχου καί στό πλαίσιο τῆς Κυπριακῆς Πολιτιστικῆς Έβδομάδας.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ Δ. ΓΕΡΟΚΩΣΤΑ

1. Τό γέμισμα του κρεβατιού.
2. 'Ο χορός του κρεβατιού.
3. Τό ξύρισμα του γαμπρού.
4. Τό στόλισμα της νύφης.
5. Τό ξεκίνημα για την έκκλησία.
6. Τό μυστήριο του γάμου.
7. Τό χαιρέτισμα του άντρώγунου.
8. 'Ο χορός του άντρώγунου.
9. Τό άλώνισμα.
10. 'Ο έλιόμυλος.
11. Τό πότισμα του κοπαδιού.
12. Τό πετάλωμα του βοδιού.
13. Τό ψήσιμο των πουρεκκιών.
14. 'Η βρύση του χωριού.
15. Τό βάπτισμα.
16. Τό μπάνιο του μικρού.
17. 'Η κηδεία.
18. Οι ξεριζωμένοι.
19. Σώστε την Κύπρο.
20. Δέν ξεχνούμε τό Μπέλλα - Πάις.
21. Χορός καί τραγούδι.
22. Ναί ήταν παρθένος.
23. 'Ο θερισμός.
24. Τό ψήσιμο του ψωμιού.
25. Κόβοντας ξύλα για τό τζάκι.
26. 'Ομαδικός τάφος.
27. Χέρια που ζητούν φώς κι έλευθερία.
28. Κρατεί ή 'Ελλάδα κλώνο έλιάς μά ξέρει νά σπέρνει κεραυνούς μέ τ' άλλο χέρι.
29. Τρισάγιο στους τάφους των πεσόντων.
30. Τουρκοί διαβήκαν, θάνατος πέρα ως πέρα.
31. Τουρκικές θηριωδίες.
32. Τό σπαθί του 'Αττίλα.
33. Καταυλισμός στην Κύπρο.
34. 'Η τουρκική εισβολή.
35. 'Η σκέψη μου στό σπίτι μου σάν είμαι στό τσαντήρι.
36. Στόν τάφο ζεις για όλους μας αιώνια αγαπημένε.
37. Τό φίδι κατακέφαλα κτυπάτε.
38. 'Αδέλφια μου αγιάσετε τό χώμα της Κερύνιας.
39. Τά τάνκς: α) μικρό β) μεγάλο.*

* Τά έργα καταγράφηκαν σύμφωνα μέ τόν κατάλογο του 'Υπουργείου Παιδείας της Κύπρου.



ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ Δ. ΓΕΡΟΚΩΣΤΑ

1. Τό γέμισμα του κρεβατιού.
2. 'Ο χορός του κρεβατιού.
3. Τό ξύρισμα του γαμπρού.
4. Τό στόλισμα της νύφης.
5. Τό ξεκίνημα για την έκκλησία.
6. Τό μυστήριο του γάμου.
7. Τό χαιρέτισμα του άντρώγунου.
8. 'Ο χορός του άντρώγунου.
9. Τό αλώνισμα.
10. 'Ο έλιόμυλος.
11. Τό πότισμα του κοπαδιού.
12. Τό πετάλωμα του βοδιού.
13. Τό ψήσιμο των πουρεκκιών.
14. 'Η θρύση του χωριού.
15. Τό βάπτισμα.
16. Τό μπάνιο του μικρού.
17. 'Η κηδεία.
18. Οί ξεριζωμένοι.
19. Σώστε την Κύπρο.
20. Δέν ξεχνούμε τό Μπέλλα - Πάις.
21. Χορός και τραγούδι.
22. Ναί ήταν παρθένος.
23. 'Ο θερισμός.
24. Τό ψήσιμο του ψωμιού.
25. Κόβοντας ξύλα για τό τζάκι.
26. 'Ομαδικός τάφος.
27. Χέρια που ζητούν φως κι έλευθερία.
28. Κρατεί ή 'Ελλάδα κλώνο έλιάς μά ξέρει νά σπέρνει κεραυνούς μέ τ' άλλο χέρι.
29. Τρισάγιο στους τάφους των πεσόντων.
30. Τουρκοί διαβήκαν, θάνατος πέρα ως πέρα.
31. Τουρκικές θηριωδίες.
32. Τό σπαθί του 'Αττίλα.
33. Καταυλισμός στην Κύπρο.
34. 'Η τουρκική εισβολή.
35. 'Η σκέψη μου στό σπίτι μου σάν είμαι στό τσαντήρι.
36. Στόν τάφο ζεις για όλους μας αιώνια αγαπημένε.
37. Τό φίδι κατακέφαλα κτυπάτε.
38. 'Αδέλφια μου αγιάσετε τό χώμα της Κερύνιας.
39. Τά τάνκς: α) μικρό β) μεγάλο.*

* Τά έργα καταγράφηκαν σύμφωνα μέ τόν κατάλογο του 'Υπουργείου Παιδείας της Κύπρου.







